

Keski-Suomen käräjäoikeus

Mitä sovittelu on ja mitä se ei ole?

Sovittelu on keskustelutilaisuus, jossa osapuolten lisäksi läsnä on sovittelija ja mahdollisesti osapuolten omat lakimiehet. Sovittelun pääpaino on osapuolten välisessä keskustelussa, jota sovittelija tukee. Keskustelu voi koskea mitä tahansa osapuolten välistä konfliktia, jos osapuolet itse sellaista haluavat. Sovittelu EI ole pelkästään sovinnon tekemistä riitaisista kysymyksistä.

Kuinka voin päästä sovitteluun?

Sovittelua voi hakea vapaamuotoisella sovitteluhakemuksella, jossa on mainittava osapuolet, yhteystiedot sekä lyhyt kuvaus riidasta tai konfliktista. Hakemuksen voi tehdä kirjallisesti tai sähköpostilla (keski-suomi.ko@oikeus.fi). Jos asia on jo vireillä oikeudenkäyntinä, osapuoli voi vapaamuotoisesti pyytää sovittelua. Oikeudenkäyntiasioissa käräjäoikeus lähettää osapuolille myös erillisen lomakkeen menettelyn valinnasta. Sovittelun aloittaminen edellyttää kaikkien osapuolten suostumusta.

Mitä sovittelu maksaa?

Käräjäoikeuden hakemusmaksu sovittelusta on 250 euroa (oikeusministeriön asetus eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista 2 §). Vertailun vuoksi asian vireille paneminen oikeudenkäyntinä maksaa 500 euroa (tuomioistuinmaksulaki 2 §). Jos oikeudenkäyntiasia siirtyy sovitteluun, maksu pysyy 500 eurossa, mutta sovittelusta ei peritä erillistä maksua. Jos sovitteluhakemus ei johda sovittelun aloittamiseen, koska vastapuoli ei siihen suostu, hakemusmaksu on 100 euroa. Sen vuoksi ennen sovitteluhakemuksen tekemistä kannattaa kysyä vastapuolelta, suostuisiko tämä sovitteluun. Osapuolet voivat tehdä sovitteluhakemuksen myös yhdessä. Jos osapuoli saa oikeusapuuta, hakemus- tai oikeudenkäyntimaksua ei peritä.

Voinko tulla sovitteluun ilman lakimiestä?

Voit tulla, mutta joskus omasta lakimiehestä voi olla sovittelussa suurta hyötyä. Tarkista lakimiehen kanssa se, kattaako mahdollinen oikeusturvavakuutus sovittelun. Oikeusapu kattaa sovittelun eli lakimiehen palkkio maksetaan valtion varoista omavastuuprosentin mukaisesti.

Mikä on sovittelijan rooli?

Sovittelijan tehtävä on luoda rauhallinen ilmapiiri sekä edistää osapuolten välistä keskustelua ja vuorovaikutusta. Yleensä konfliktissa osapuolten välinen vuorovaikutus on muuttunut negatiiviseksi tai sitä ei ole ollenkaan. Sovittelija kuuntelee kaikkia osapuolia ja auttaa osapuolia kuuntelemaan toisiaan. Sovittelija ei ratkaise asiaa osapuolten puolesta eikä ilmaise edes omaa mielipidettään. Sovittelija on ammatiltaan käräjätuomari, mutta sovittelussa hän ei toimi tuomarin roolissa.

Onko sovittelija puolueeton?

Kyllä. Sovittelija ei ole kenenkään puolella, vaan *kaikkien* puolella. Sovittelija on kiinnostunut osapuolista ja heidän välisestä konfliktistaan, mutta hänellä itsellään ei ole mielipidettä siitä, kuinka riita pitäisi ratkaista. Sovittelijaa koskevat samat esteettömyyssäännökset kuin tuomaria.

Mikä on osapuolen rooli sovittelussa?

Osapuolet kertovat omista tarpeistaan ja toiveistaan sekä kuuntelevat vastapuolen tarpeita ja toiveita. Monesti toisen osapuolen ymmärtäminen helpottaa konfliktia. Osapuolet ovat itse vastuussa mahdollisesta ratkaisusta ja sen sisällöstä.

Kuunnellaanko minua sovittelussa?

Kyllä. Sovittelijan tärkeimpiä tehtäviä on kuunnella osapuolia. Kuunteleminen on aktiivista eli sovittelija osoittaa olevansa kiinnostunut osapuolesta sekä tämän ongelmista ja erilaisista tarpeista. Tutkimusten mukaan sovittelussa osapuolet saavat selvästi useammin kokemuksen kuulluksi tulemisesta kuin sovinnon edistämässä tai oikeudenkäynnissä.

Mikä on lakimiehen rooli sovittelussa?

Lakimies valmistautuu sovitteluun huolella osapuolen kanssa, esimerkiksi keskustelemalla hankalista asioista ja pohtimalla mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja. Sovittelussa lakimies toimii osapuolen tukena kaikissa vaiheissa sekä sovittelusalissa että taukojen aikana. Sovittelun loppuvaiheessa lakimies osallistuu yleensä aktiivisesti sovinnon ehtojen muotoiluun.

Missä sovitteluistunto järjestetään?

Käräjäoikeudessa, erityisessä sovittelusalissa, jossa kaikki istuvat saman pöydän ääressä.

Kuinka nopeasti sovitteluistunto voidaan järjestää?

Yleensä 1-3 kuukaudessa. Istuntoaika sovitaan yhdessä.

Keitä sovittelussa on läsnä?

Osapuolet itse, sovittelija ja mahdolliset osapuolten lakimiehet. Jos osapuolena on yritys tai yhteisö, läsnä voi olla esimerkiksi toimitusjohtaja tai hallituksen jäseniä.

Kuinka pitkään sovitteluistunto kestää?

Normaalisti 2-3 tuntia, mutta joskus sovittelu voi kestää pidempään. Sovittelua on mahdollista jatkaa myöhemmin, esimerkiksi jos osapuolet tarvitsevat lisää tietoa jostain seikasta.

Mitä asioita sovittelussa voi käsitellä?

Mitä tahansa asioita, mitkä ovat osapuolille tärkeitä. Sovittelun ei tarvitse koskea pelkästään rahaa tai juridisia seikkoja. Sovittelussa voidaan keskustella tarpeista, toiveista, tunteista, anteeksi pyytämisestä, ihmissuhteista, maineesta...

Mitä jos sovittelussa ei päästä sovintoon?

Osapuolet voivat jatkaa sovintoneuvotteluja myöhemmin tai riita voidaan käsitellä oikeudenkäynnissä, jolloin tuomari ratkaisee asian.

Mitä tarkoittaa se, että sovittelu on "luottamuksellista"?

Jos riidan käsittely jatkuu oikeudenkäyntinä, osapuolet eivät saa vedota mihinkään, mitä vastapuoli on sovittelussa lausunut. Sovittelija ei kerro mitään sovittelun sisällöstä kenellekään eikä erityisesti sille tuomarille, joka myöhemmin käsittelee asiaa.

Viivästyykö jutun käsittely sovittelun vuoksi?

Ei. Sovittelu pyritään järjestämään nopeasti, ja jos asia palautuu oikeudenkäyntiin, se palaa ns. normaalille paikalleen (vireilletulojärjestys).

Entä jos vastapuolen kanssa ei voi keskustella?

Monesti konfliktissa vastapuolen kanssa on hyvin vaikea keskustella. Sovittelu tapahtuu kuitenkin turvallisessa ja rauhallisessa ympäristössä, jolloin keskustelu voi hyvinkin onnistua, varsinkin jos sovittelija pystyy tukemaan rakentavaa keskustelua.

Voiko sovittelussa ilmaista tunteita?

Kyllä. Sovittelun turvallinen ympäristö mahdollistaa myös tunteiden ilmaisun ja käsittelyn rakentavalla tavalla. Monesti konfliktissa on kysymys nimenomaan tunnetason asioista.

Voiko sovittelussa puhua juridiikasta?

Kyllä. Joskus sovinnon esteenä on osapuolten erilaiset tulkinnat lain soveltamisesta. Jos osapuolet niin haluavat, niin lakimiehet ja sovittelija voivat vapaasti keskustella myös juridiikasta.

Miksi sovittelu olisi parempi menettely kuin oikeudenkäynti?

Sovittelussa on mahdollista se, että osapuolet alkavat paremmin ymmärtää toistensa näkökulmia ja menettelyä. Sovittelussa on mahdollista osapuolten välinen yhteistoiminta. Oikeudenkäynti perustuu osapuolten väliseen vastakkainasetteluun, jossa toinen yrittää voittaa toisen. Sovittelu on nopeampaa ja halvempaa kuin oikeudenkäynti. Sovittelussa osapuolet itse pyrkivät ratkaisemaan riitansa, toisin kuin oikeudenkäynnissä, jossa osapuolet luovuttavat päätösvallan ulkopuoliselle.

Miten sovittelu eroaa sovinnon edistämisestä?

Sovittelussa konfliktista voidaan keskustella laajemmin kuin sovinnon edistämisessä. Sovittelussa pääosassa ovat osapuolet itse, eivät lakimiehet. Sovittelijan rooli poikkeaa merkittävästi sovinnon edistäjän roolista. Ks. lisää sovitteluprojektin projektisuunnitelma 7.12.2015.

Onko sovittelu helppoa ja yksinkertaista?

Ei. Sovittelu vaatii rohkeutta kohdata vastapuoli ja keskustella hänen kanssaan vaikeista asioista. Sovittelu edellyttää vastuunottoa ongelman käsittelyn suhteen.

Entä jos tehty sovinto myöhemmin rikkoontuu?

Sovittelija voi vahvistaa sovinnon, jolloin se voidaan panna täytäntöön ulosoton kautta. Yleensä sovittelussa tehdyt sovinnot täytetään vapaaehtoisesti.

Topi Kilpeläinen, käräjätuomari
topi.kilpelainen@oikeus.fi